

2023 European Young Family Doctors' Movement (EYFDM) Doboş, Bosna Hersek Değişim Programı'ndan Arda Kalanlar

2023 European Young Family Doctors' Movement (EYFDM) Doboş-Bosnia and Herzegovina Exchange Program Observations

Şeyma Handan Akyön[®]

Atıf/Cite as: Akyön ŞH. 2023 European Young Family Doctors' Movement (EYFDM) Doboş, Bosna Hersek Değişim Programı'ndan Arda Kalanlar. Türk Aile Hek Derg. 2023;27(4):128-130.

Giriş

EYFDM (European Young Family Doctors' Movement) Değişim programı kapsamında 14–17 Eylül 2023 tarihlerinde Bosna Hersek'in Doboş şehrindeydik. Türkiye'den Dr. Güler Yaman ve Dr. Nilüfer Akbulut ile üç arkadaş olarak bu değişim programına katılma imkânı bulduk. Türkiye'ye ek olarak İngiltere, Hollanda, Polonya, Malta ve İspanya'dan katılımcılar vardı. Program ilk gününde Doboş'da bulunan Jzu Dom Zdravlja Doboş sağlık merkezini, ikinci gün ise kırsal hekimlik kapsamında Kapetanovici kasabasındaki bir sağlık merkezini ziyaret ettik. Aynı gün başlayan The Third Symposium of Medical Doctors Doboş Konferansı'nın EYFDM Paneli'ne katılma olanağımız oldu. EYFDM Bosna Hersek sorumlusu Dr. Marina Jotic Ivanovic ve ekibi bizlere en güzel şekilde ev sahipliği yaptı.

Bosna Hersek'de Aile Hekimliği

Bosna-Hersek iki özerk devletçiğe (entite) bölünmüş durumdadır. Bunlar, Bosna-Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti'dir. Doboş şehri Bosna-Hersek'in Sırp Cumhuriyeti entitesinde yer almaktadır. Bosna Hersek Sağlık Bakanlığı 1999 yılında Aile Hekimliği alanında yeni bir lisansüstü eğitim programı başlatmıştır.^[1,2] Bosna Hersek'de aile hekimliği asistanlık eğitim süresi dört yıldır. Aile hekimlerinin bulunduğu sağlık merkezleri; pediatri (0-7 yaş), hijyen ve epidemiyoloji, göğüs hastalıkları, kadın sağliğı, acil tıbbi yardım, ağız sağliğının korunması, radyoloji (X- ışın ve ultrason), laboratuvar, zihinsel ve fiziksel rehabilitasyon merkezlerinden oluşmaktadır.^[3,4]

EYFDM Değişim Programı Gözlemleri

Programın ilk gününde Doboş merkezinde büyük bir kompleks olan Jzu Dom Zdravlja Sağlık Merkezi'ni ziyaret ettik. Dr. Marina ve iş arkadaşları olan Dr. Milena Bilic ve Dr. Zagorka Pavlovic bize Sağlık Merkezi'ni tanıttılar (Resim 1).

Ziyaret ettiğimiz klinikte 21 aile hekimi uzmanının poliklinikleri ile birlikte 0–7 yaş grubundan sorumlu pediatri kliniği, diş hekimliği, acil servis, radyoloji, laboratuvar ve eğitim salonları bulunmaktaydı. Bu klinikte, aile hekimleri hafta içi 07.00–15.00 saatleri arasında çalışmakta, ayrıca dönüşümlü bir şekilde cumartesi günleri de çalışmaktalar. Aile hekimleri günde ortalama 55–65 hasta görmekte ve bir aile hekimine kayıtlı nüfus yaklaşık 2000 kişi.

Telif hakkı © 2023 Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği.
Bu dergide yayınlanan bütün makaleler Creative Commons 4.0 Uluslararası Lisansı (CC-BY) ile lisanslanmıştır.
Copyright © 2023 Turkish Association of Family Physicians.
Licenced by Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY)

Received/Geliş: 18.10.2023
Accepted/Kabul: 14.11.2023
Publication date: 30.12.2023

Corresponding Author:
Ş. H. Akyön

ORCID: 0000-0002-2288-8915
Gölpazarı İlçe Devlet Hastanesi, Aile Hekimliği, Bilecik, Türkiye
✉ seymahandan@hotmail.com

Resim 1. Doboş Jzu Dom Zdravlja Sağlık Merkezi

Resim 2. Aile Hekimliği Uzmanı Dr. Zagorka'nın polikliniği

Dr. Zagorka'nın polikliniğinde de bir süre gözlem yapma fırsatı bulduk (Resim 2). Dr. Zagorka hastaları ile çok ilgili ve tecrübeli bir hekimdi. En çok ilgimi çeken konulardan birisi Dr. Zagorka'nın ultrason cihazının olması ve hastalarına özellikle batin ve tiroid ultrasonografik incelemeleri kendisinin yapmasıydı. İlginç gelen ve hayranlık duyduğum uygulamalardan birisi de parmaktan CRP tayininin iki dakika gibi kısa sürede yapılabilmesi idi.

Bosna Hersek'de birinci basamak sağlık hizmetlerinden üst basamaklara sevk zinciri zorunluluğu bulunmakta. Aile hekimi, hastasını görüntüleme için üst merkeze sevk ettiğinde, görüntüleme randevularını da yine kendilerinin ayarlaması gerekmektedir (Resim 2).

Poliklinikteki gözlemimiz sonrasında kliniğin diğer bölümlerini ziyaret ettik. Koruyucu hekimlik kapsamında bu klinikte diyet ve obezite, sigarayı bıraktırma, fiziksel aktivite, mamografi, prostat ve kolon kanseri için tarama, gaitada gizli kan testi, PAP smear ve HPV aşısı gibi uygulamalar yapılmakta. İlgimi çeken bir diğer konu da çalışanların yakalarındaki sarı kurdelelerdi. Her yıl eylül ayı Çocukluk Çağı Kanseri Farkındalık Ayı olup sarı kurdele ile temsil edilmekte. Dr. Zagorka her farkındalık haftasına/ayına uygun kurdeleleri yakalarına taktıklarını belirtti. Klinikteki eğitim odasında acil servis personeli ve aile hekimlerine yönelik düzenli eğitimler gerçekleştirilmekte. Her yıl temel yaşam desteği ve ileri yaşam desteği kurslarının yapıldığını ve zaman zaman abdominal ve tiroid ultrasonografisi, spirometri, dermoskopi gibi eğitimlerin de gerçekleştiğini öğrendik.

Değişim programı dışında kalan sürede Dr. Marina ve ekibi dopdolul bir sosyal program hazırlamış oldukları için üç gün boyunca arkadaşlarımızla sohbet ederek kaynaşma imkânımız da oldu. Doboş müzesini ziyaret

Resim 3. Kapetanovici Sağlık Merkezi-Kırsal Hekimlik

Resim 4. Doboşka Trdava Granida Kalesi

ettik. Müze, Bosna tarihine ve kültürüne dair öğeleri de içerisinde barındırmaktaydı. Değişimin ikinci günü bizleri iki gruba ayırarak kırsal hekimlik kapsamında sağlık hizmeti veren iki ayrı kasabadaki kliniğe ziyarete götürdüler. Bosna'nın Kapetanovici kasabasındaki bu küçük sağlık merkezinde haftanın belli günleri görevlendirilen aile hekimi tarafından sağlık hizmeti sunulmakta (Resim 3).

İkinci gün Doboş şehrinin simgesi olan, bir kısmı Orta Çağ döneminden bir kısmı ise Osmanlı Döneminden kalan tarihi Doboşka Trdava Granida kalesini ziyaret ettik (Resim 4).

Resim 5. EYFDM Oturumu

Değişimin üçüncü gününde sempozyum kapsamında EYFDM oturumu gerçekleşti. Dr. Marina moderatörlüğünde aile hekimleri, kendi ülkelerindeki aile hekimliği sisteminden ve müfredat dışı fırsatlardan bahsetti. Avrupa'da farklı ülkelerdeki aile hekimliği uygulamalarını öğrenmek, ülkemizdeki olanaklarla karşılaştırma imkânı bulmak, iyileştirme ve geliştirmelere yönelik fikirler üretmek konusunda bizleri motive etti. Avrupa'nın diğer ülkeleri ile karşılaştığımızda en temel farklılıklar aile hekimliği uzmanlığını almak için bir tez hazırlamak ve savunmak zorunluluklarının olmamasıydı. Ayrıca, zorunlu sevk zinciri, günlük hasta sayısı ve hastaya ayrılan süre gibi konularda farklılık göstermesiydi. Hasta sayısından ziyade evrak işlerinin kendilerini yordüğünü belirttiler. Panel sonrasında Dr. Marina katılım sertifikalarını verdi (Resim 5).

Değişim programının son gününde Dr. Marina bizleri Doboj'da bulunan Adrenalin Park'a götürdü (Resim 6).

SONUÇ

EYFDM Değişim Programları, Avrupa'nın dört bir yanında genç aile hekimlerini bir araya getirerek sosyokültürel ve bilimsel paylaşımlarda bulunma fırsatı sunmaktadır. EYFDM Doboj Değişim Programı ile birçok ülkenin aile hekimliği uzmanlık eğitim programlarını ve uygulamalarını inceleme fırsatı bulduk, çeşitli ülkelerin kültürlerini öğrendik. Bu program sonrasında ülkemize paha biçilemez deneyimler, keyifli ve unutulmaz anılar ve yeni dostluklarla döndük. Türkiye'deki sağlık sisteminde

Resim 6. Adrenalin Park Doboj

akılcı uygulamalar konusunda beyin fırtınası yapmış olduk. Ayrıca ülkemizdeki aile hekimliği uygulamalarının daha da geliştirilebilmesi için üstümüze düşen görevleri sorguladık. Bu değişim programına katılma şansının bana verilmesiyle aile hekimliği uzmanlık eğitim sürecimin daha en başındayken disiplinimizin ilkelerine ve evrenselliğine dair vizyonum genişledi. Bu fırsatı bize sunan ve süreçte desteklerini esirgemeyen EYFDM Türkiye ekibine ve yol arkadaşlarıma içten sevgilerimi iletiyorum. Bu deneyimlerimden yola çıkarak tüm aile hekimliği uzmanlık öğrenci ve mesleklerinin ilk beş yılındaki aile hekimliği uzmanlarını EYFDM Türkiye ailesiyle tanışmaya ve EYFDM etkinliklerine katılmaya, böylece uluslararası EYFDM ruhunu yakalamaya davet ediyorum. Güzel günlerde sağlıklı bir çalışma ortamı dileğiyle.

KAYNAKÇA

1. Masic I, Novo A, Kudumovic M, Masic Z. Medicinska informatika na medicinskim fakultetima u bosni i hercegovini [Medical informatics education at medical schools in Bosnia and Herzegovina]. Acta medica Croatica: casopis Hrvatske akademije medicinskih znanosti 2006;60(5):463-9.
2. Masic I, Batic Mujanovic O, Racic M, et al. Comparative Analysis of Family Medicine Education and Exams at Cathedras of Family Medicine of Universities in Southeastern Europe—"Splitska inicijativa", Sarajevo, 2017. Acta Inform Med 2017;25(1):61-72.
3. Official newspaper of the Federation B&H. Number 5703 from 10th February 2003.
4. Zalihic A, Stanetic K, Gavran LR, et al. What is the Future of Family Medicine in Bosnia and Herzegovina? Mater Sociomed 2020;32(2):88-92.